

Literatūra • menas • mokslas

DRAUGAS — šeštadieninis priedas

1999 m. lapkričio 6 d.

Nr. 217 (41)

Saturday supplement November 6, 1999

No. 217 (41)

Pasveikinkime savo kultūros darbuotojus

Kryptingas, sėkmingas užsienio lietuvių kultūros populiarinimas yra vienas JAV LB Kultūros pirmumų. Kultūrininkai neabejotinai atliko ir atlieka didžiulį vaidmenį, išlaikant tautinę samonę išeivijoje.

Nors Lietuva yra laisva, bet mes, užsienio lietuviai, iš tėvynės negauname finansinės paramos, kviečiant menininkus iš Lietuvos atvykti į JAV. Mes ir toliau turime patys puoselėti tautinę kultūrą išeivijoje, todėl mes branginame savo vietinius kultūrininkus.

JAV LB Kultūros taryba tęsia gražią tradiciją pagerbti

pasivymėjusius mūsų išeivijos kultūros darbuotojus. Šiais metais Premijų šventė įvyks lapkričio 14 d., Jaunimo centre, Čikagoje. Pažvelgus į renginių kalendorių, tiek daug renginių, o į jų eilę įsiriškia dar Premijų šventė. Tačiau tai yra visos mūsų išeivijos šventės, mūsų tautinio gyvastigumo demonstracija. Tad tegu į ją krypta visų mūsų dėmesys.

Siemet sveikiname šiuos laureatus: **Algirdą Brazilį** — aukšto lygio solistą, dainavusį Metropolitan operos 225 pastatymuose, Čikagos Lietuvių operoje atlikusį rekordinį

spektaklių skaičių, dainavusį „Dainavos“, „Varpo“, „Pirmyn“ ir įvairiuose parapijų choruose. Gimęs ir augęs Čikagoje, bet rado reikalą ir norą praturtinti išeivijos lietuvių kultūrinį gyvenimą savo talentu. Vertinimo komisija: pirm. Rita Klierienė, Darius Polikaitis ir Dalia Viskontienė.

Jurgį Daugvilą — meno premija. Dail. J. Daugvila visą savo gyvenimą paskyręs menui. Jo autentiška lietuviška kūryba džiugina tautiečius ir supažindina kitų tautybių

meno gerbėjus su Lietuvos liaudies meno grožiu. Vertinimo komisiją sudarė: pirm. Viktorija Matranga, Petras Aleksa, Valentinas Ramonis, Dalia Šlenienė ir Giedrė Žumbakienė.

Bronių Nainį — žurnalisto premija. Bronius Nainys savo žurnalisto karjerą pradėjo Vokietijoje DP stovyklos sieniniu laikraščiu. Atvykęs į JAV, nuo pat pirmųjų dienų dalyvauja spaudoje savo brandžiais rašiniais. Be to, 23 metus redagavo žurnalą *Pasaulio lietuvių*. Jo straipsnius spausdina Lietuvoje *Lietuvos aidas*, *XXI amžius*, *Apžvalga*, *Atgimimas*, *Voruta*, *Kardas*, o taip pat užsienio lietuvių dienraštis *Draugas* ir kita periodika. Vertinimo komisiją sudarė:

pirm. Cezaris Surdokas, Genė Vasaitienė, Arvydas Barzdukas, Juozas Gaila ir Romas Kasparas.

„Tėvynės garsai“ — Cleveland radijo valandėlė, vedėja Aldona Stempuzienė. Sekmadienio dviejų valandų laikas skirtas vietos įvykių pranešimams, religinė dalia, pranešimai iš Lietuvos ir JAV bei įvairi muzika. Vertinimo komisiją sudarė: garbės pirm. prelatas Jonas Kučingis, pirm. Vytautas Šeštakas, Alė Rūta, Algirdas Gustaitis, Raimonda Apeikytė ir Viktoras Ralys.

Juoza Masilionį — mokytojo-pedagogo premija už jo viso amžiaus pedagoginį dar-

bą ir didelį įnašą į liuanistinį švietimą išeivijoje. Nominavo — JAV LB Kultūros taryba.

Bostono liuanistinę mokyklą jos 50 metų gyvavimo proga. Nominavo — JAV LB Švietimo taryba.

Kultūros taryba kviečia ir tiki, kad lietuvių visuomenė jautriai reaguos ir gausiai susirinks pagerbti mūsų kultūrininkus.

Visų JAV LB Kultūros tarybos premijų mecenatas yra Lietuvių fondas, išskyrus Pedagogų premiją, kurios mecenatas yra dr. Jonas Adomavičius.

Marija Remienė

Pagerbtas solistas Algirdas Brazilis

Algirdas Brazilis gimė Čikagoje, baigė Morton aukštą mokyklą ir Morton Junior kolegiją Ciceroje, lankė De Paul un-tą ir Kent Law School Čikagoje.

Prieš 1938 m. Algirdas Brazilis dainavo su Jono Byansko „Birutės“ chorą, Jurgio Stephens (Kazio brolis) „Nauja Gadyne“ chorą ir buvo „Grenedierių“ kvarteto narys. Kvartetas dalyvavo radijo programose. Tuo laikotarpiu jis, kaip solistas, dainavo šešiuose Kazio Steponavičiaus „Pirmyn“ choro statytose, operetėse ir operos spektakliuose. Pradedant 1938 metais, studijavo dainavimą ir pasirodė dainuoti operai. Iš pradžių A. Brazilis reikėsi tik lietuvių tarpe. 1938 m. jis su Čikagos „Pirmyn“ chorą, Kazio Steponavičiaus vadovaujamu, važiavo koncertuoti į Lietuvą. Po kelionės Lietuvos vyriausybė jam pasiūlė muzikos stipendiją, kurios nepriėmė dėl politinės padėties Europoje. Tarp 1938 ir 1951 m. A. Brazilis dainavo su Metropolitan Concert Co., Midwest Opera Co., Chicago American Opera Co.,

Grant Park koncertuose, Chicago Opera Co. (3-jų metų kontraktą), Universal Opera Co., WGN radijo stoties „Theatre of the Air“ buvo programų narys, laimėjo kontraktą su San Carlo Opera Co., Chicago Municipal Opera Co., New York Opera Co., keliolika kartų su Alice Stephens Singers ir koncertavo įvairiuose lietuvių telkiniuose.

Prieš 1951 m. Algirdas Brazilis dainavo įvairias operų roles ir dalyvavo koncertuose kaip solistas. Jis gavo gerą pasirošimą, nuolat studijavo, norėdamas savo parinkto profesijos pasiekti aukštumas. 1951 m. Algirdas Brazilis tikėjo, jog yra pasiekęs tokio tobulumo, kad gali savarankiškai pasirodyti savo koncerte. Jis pasirinko Carnegie Hall New York. Koncertas įvyko 1951 m. balandžio 8 d. (Liet. Enciklopedijoje netiksliai parašyta) ten, kur pasaulio žymiausi artistai, simfonijos orkestrai koncertuoja ir kur atvyksta muzikos kritikai. Kitą dieną New Yorko laikraščių muzikos kritikai rašė teigiamus atsiliepimus apie

Algirdo Brazilio Carnegie Hall koncertą. Jis pagaliau buvo pripažintas — beveik pasiekė savo tikslą muzikos pasaulyje.

Netrukus buvo pakviestas į Metropolitan operą baritonu ir į Olandijos operą. Pasirinko Metropolitan Opera Co. ir dainavo kaip tos operos solistas iki 1954 metų.

Metropolitan operoje A. Brazilis dainavo 225 spektakliuose. Yra dainavęs su Polyna Stoska, Anna Kaskas ir L. Sukytė. New Yorke jis dalyvavo 49 kartus *Vienybės* koncertuose. 1954 m. jis perėjo į verslą Čikagoje. Jis buvo „American Guild of Musicians Association“ ir „American Federation of Radio Artists“ narys. 1955 ir 1956 m. dainavo su Čikagos Lyric opera. Nuo 1957 iki 1988 m. pakviestas dainuoti su Čikagos Lietuvių opera.

Algirdas Brazilis tebedainuoja koncertuose, pokyliuose. Tebedaida bažnyčiose — girdime jį per Mišias, koncertuose, per vestuves ir kai kada laidotuose.

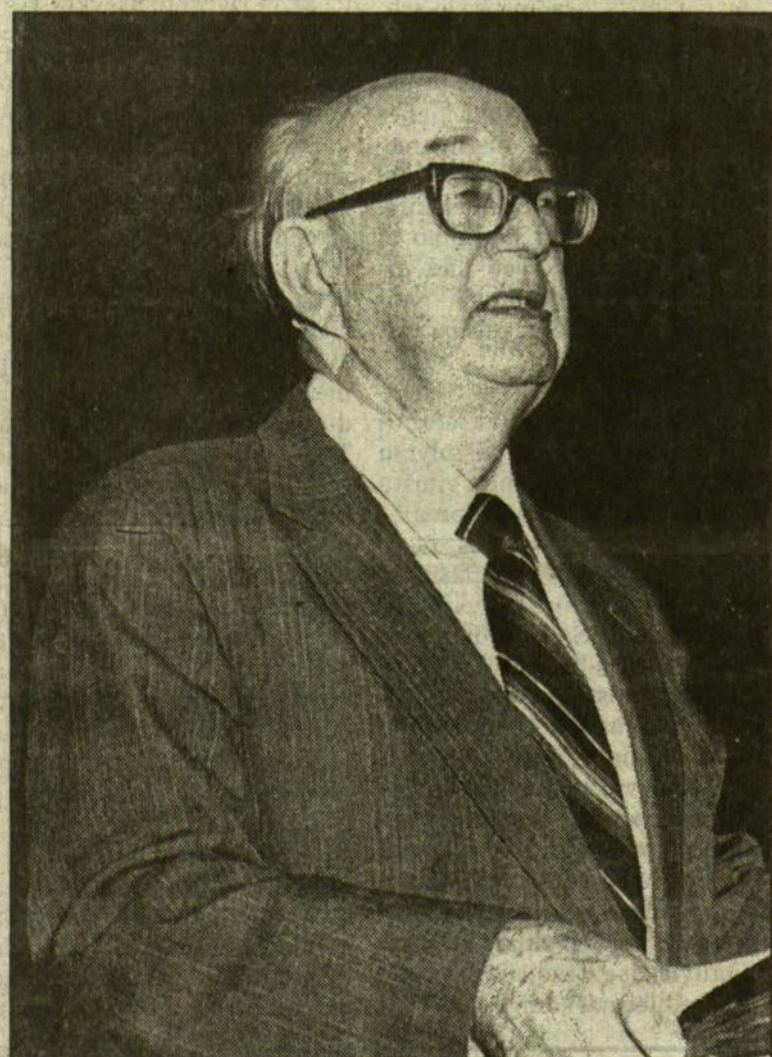
Algirdo Brazilio pasiūlymas ir palinkimas vadovauti greitai jį įtraukia į įvairias organizacijas, kur jis patenka į valdybą arba yra organizacijos direktorius. Jis yra steigėjas / narys Don Varnas, American Legion Post 986, Susivienijimo Lietuvių Amerikoje narys, Lithuanian Chamber of Commerce ir Midland Federal Savings direktorius, ilgametis pirmininkas Mid-American apskrities Lietuvos Vycių ir yra 112 vycių kuopos narys. 1993 m. rugpjūčio mėn., Worcester, Mass., sykiu su amb. S. Lozoraičiu, A. Brazilis buvo įteikta Lietuvos Vycių Garbės narystės žymuo, Algirdas Brazilis buvo pagerbtas už pasiūlymą ir nepaprastą ilgą pirmininkavimą Mid-American apskr. (nuo 1970 m.) Beveik kasmet jis buvo vycių liepos 4 d. išvykų pirmininkas, 1970 ir 1989 — seimų pirmininkas ir komiteto narys — 1950, 1956 ir 1964 vadovavo vycių seimams. Algirdas kaip 112 vycių kuopos narys, dalyvauja jų susirinkimuose ir mielai įsijungia į tos kuopos komitetus. Jis yra labai gabus tvarkyti kuopos finansų projektus.

Algirdas Brazilis visur dalyvauja sykiu su žmona, pianiste Aldona. Galima laikyti Algirdą Brazilį vienu veiklesnių ir žymesnių Amerikos lietuvių vycių.

Gyvendamas New Yorke, Algirdas Brazilis buvo BALFO apskrities vajeaus pirmininkas. Jis yra Dainavos choro garbės narys (1955), buvo gražiai pagerbtas ir įvertintas šiose organizacijose: Balzeko muziejaus (1986), Čikagos apskr. Vycių (1978), Darius Girėno American Legion Posto (1983), Amerikos Lietuvių Susivienijimo, (Vyrų skyrius #228-1980), Lith. Chamber of Commerce (1980) ir Amerikos Lietuvių Illinois Demokratų org. (1978).

Aldona Brazilienė, pianistė, dažnai akompanuoja Algirdui koncertuose ir įvairiuose renginiuose. Jie išaugino 4 dukras: Beverly Ann, Donna Jean, Marilyn Lee ir Susan Aldona, turi 8 vaikaičius. Aldona ir Algirdas Braziliai, dabar jau pensininkai, gražiai gyvena Palos Heights, Illinois.

LJS

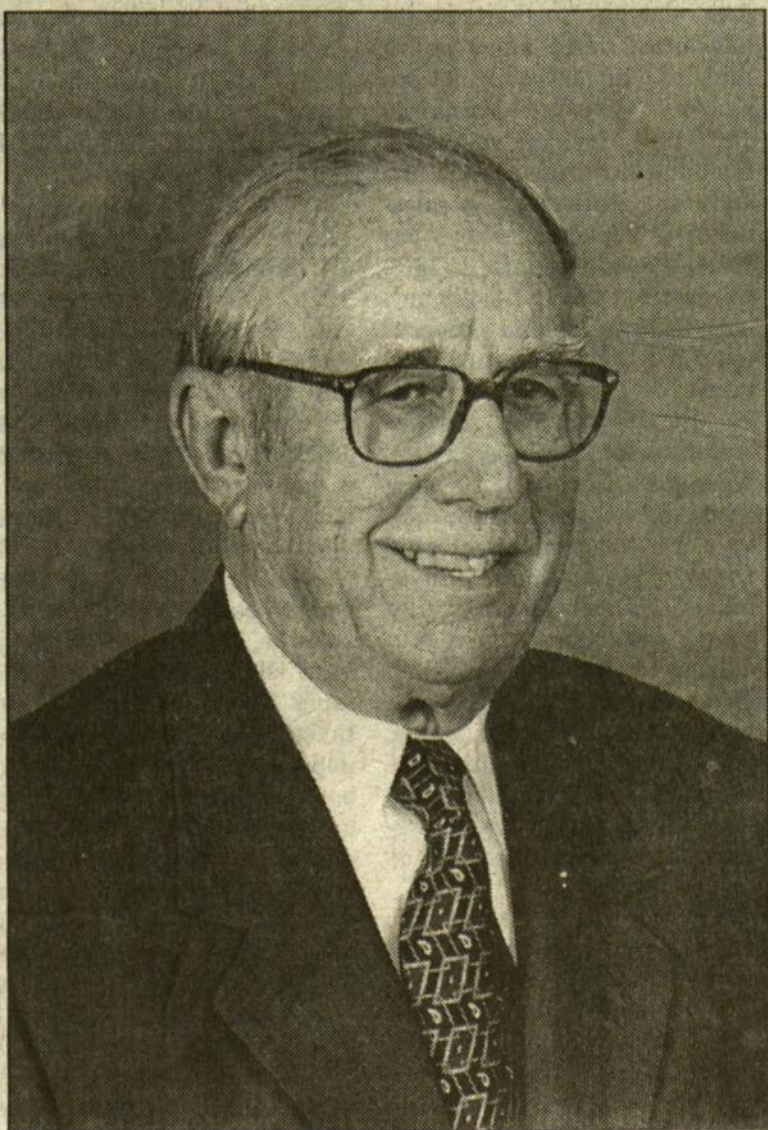
Pedagogas Juozas Masilionis.

„Tėvynės garsų“ radijo vedėja Aldona Stempuzienė.

Solistas Algirdas Brazilis

Žurn. Bronius Nainys.

Dail. Jurgis Daugvila.

Nukelta į 2 psl.

Meno premija — Jurgiui Daugvilai

Sunku apibūdinti šių metų LB Kultūros tarybos Meno premijos laureatą, dailininką Jurgį Daugvilą. Ar jis vi-tražistas, gobelenų specialistas, taikomosios dailės propagotojas, auđėjas, dievdirbys, skulptorius? Jurgis Daugvila, savo gyvenime yra kūręs visomis šiomis meno šakomis.

Jis gimė 1923 m. gegužės 20 d. Jonavoje, studijas pradėjo Kauno Taikomosios dailės institute, jas tęsė Berlyne, o 1949 metais baigė Ecole des arts et Metiers, Freiburge. Gavęs stipendiją, išvyko į Paryžių tolimesnėm studijoms, bet, atsiradus galimybei, persikėlė gyventi į JAV. Pirmasis jaunojo dailininko pasirodymas JAV įvyko 1952 metais Čikagoje, religinio meno parodoje, 1954 m. buvo pakviestas nariu į Lietuvių Dailės institutą. Ilgus metus buvo aktyvus taikomosios dailės srityje, dalyvavo įvairiose amerikiečių profesionalų rengtose parodose, pelnydamas pripažinimą iš įvairių profesinių organizacijų.

Jurgis Daugvila nuo atvykimo į JAV įsijungė ir į lietuvišką meno pasaulį, dalyvau-damas įvairiose parodose Čikagoje ir kituose miestuose. Jo darytos dekoracijos puošė ne vieną vaidinimą, minėjimą ar koncertą. Čia daugelis lietuvių ir susipažino su J. Daugvilos menu. O susipažinę, norėjo ir įsigyti.

Jurgio Daugvilos menas, kurį jie matė, buvo artimai liaudiškas, savas ir suprantamas. Paukščiai, augmenys, stilizuotos figūros, įpinta augmenija. Nors, akyliau pažvelgus, lietuviškai atro-dančius darbus, tamsius pilkų, žalsvų spalvų derinius, galima įžiūrėti ir išmąstytas detales, atliktas profesionalo ranka.

Štai keletas klausimų šių metų Meno premijos laureatui:

— Kaip Jūs apibūdintumėte save, kaip meni-

ninką?

— Vienas dalykas yra, kad esame išvažiavę iš Lietuvos, mes turime pasidaryti kosmopolitai, kitaip sakant, kur mes esam reikalingi, ten mes ir pritampam. Kito kelio nėra. Mes dirbam pagal pageidavimus ir reikalavimus. Jeigu nori dirbti sau, tas kas tau patinka, tai susiduri su daug problemų, o tą ką aš čia darau, tai darau dėl to, kad yra didelis mano darbų poreikis, laimimas ir pasidaro taip, kad kito kelio nebėra, negali grįžti.

— O kur Jūs norėtumėte grįžti?

— Sava kūryba užsiimt. Man daug priekaištų daro kiti dailininkai, mano draugai. A, tai jie sako, jis dievdirbiu pasidarė. Aš, žinoma, dėl to nepergyvenu, aš žinau, kas aš esu.

— Jūs studijavote įvairiose meno mokyklose turbūt daugiau kaip dešimtį metų. Koks mokytojas turėjo daugiausia įtakos Jūsų meniniam gyvenimui?

— Viktoras Petravičius. Ir Jonynas. Matote, Petravičius nebuvo man kaip mokytojas, jis buvo man daugiau kaip draugas, o tas jo primityvumas mene, laisvumas formoje padarė man didelę įtaką, su juo bendraujant.

— Kokį įnašą išeivijos menininkai davė Lietuvos dalei?

— Mes išėjom iš vežių. Mes įėjom į visai naują gyvenimą. O tai mums sudarė visai kitas sąlygas ir atsipalaidavom nuo senojo kūrybinio gyvenimo.

Dailininko Jurgio Daugvilos darbų paroda įvyks gruodžio mėnesį Lietuvių dailės muziejuje, Lemonte. Komisija, paskyrusią dail. J. Daugvilai šiemetinę Meno premiją, sudarė: pirm. Viktorija Matrangaitė, nariai — Giedrė Žumbakienė, Dalia Šlenienė, Valentinas Ramonis ir Petras Aleksa.

Leonas Narbutis

Aukštinis jubiliejus ir Kultūros premija

Rugsėjo 11 d. Cleveland radijo transliacijos „Tėvynės garsai“ šventė 50 metų ištvermingo ir sėkmingo darbo sukaktį. Lietuvių namų didžioji, išpuošta salė priėmė per du šimtus svečių, kurie pagarbiai prisiminė TG steigėjus, darbuotojus bei rėmėjus, žvelgė į praeitį. Mūsų žiniasklaida: dienraštis *Draugas*, vietinė *Dirva*, parapijų biuleteniai, menininko piešti reklaminiai kvietimai ir, aišku, „Tėvynės garsai“ ryškino šios šventės prasmę.

Dievo Motinos parapijos re-daguotas ir jos spaustuvėje išleistas 32 psl. leidinys su Nijolės Kersnauskaitės plačia apžvalga „Tėvynės garsai“ dešimtmečių kelionėje“ vaizdžiai nupiešia radijo transliacijų istoriją iki pat mūsų dienų, iškeliant asmenis, kurių dėka jos suvaidino tokią rolę Clevelando lietuviškoje išeivijoje.

Prisiminti jau Amžinybės iškeliauvę šią transliaciją — vienas steigėjų ir iniciatorių Jaunutis P. Nasvytis ir ilgmetis darbuotojas ir vadovas Juozas Stempuzis. Antrasis iniciatorius — rėmėjas Kęstutis P. Šukys, dalyvavęs šiame pokylyje, buvo nuširdžiai sutiktas ir pagerbtas.

Leidinyje perduodami ir gražūs sveikinimai: PLB, LB Kultūros tarybos, LB Clevelando apylinkės, Lietuvių fondo, LR garbės konsulės Ingridos Bublienės, Aleksandro Sagienės iš Vilniaus, „Ekultate“ choro, ALTO Clevelando skyriaus, skautų, ateitininkų, Lietuvos Vycių ir daug pavienių šeimų bei asmenų.

Šventės rengimo komitetas: garbės pirm. K. P. Šukys, pirm. Jurgis Malskis, ir nariai: Z. Dučmanas, J. Citulis, dr. R. Šilkaitis, H. Piktura ir A. Penkauskas. Programai vadovavo Algis Rukšėnas ir Vilija Klimienė. Rukšėnas savo žodyje stabtelėjo ties Juozo Stempuzio darbu ne tik radijo transliacijose, bet ir plačioje politinėje, visuomeninėje bei kulturinėje šios apylinkės veikloje. Į „Tėvynės garsų“ darbą, jau Juozui sergant, įsijungė Aldona Stempuzienė, kuri jau septynerius metus ši darbą gražiai tęsia. Pokylyje, audringai svečiams plojant, Aldona buvo apjuosta tautine juosta. Aldonos ir Juozo sūnūs Almis ir Linas buvo šio gražaus tėvų pagerbimo liudytojai. PLB vicepirmininkė Milda Lenkauskienė, buvusi TG „Moters pasaulio“ redaktorė ir pranešėja, plačiau žvelgė į Juozo Stempuzio transliacijų idomius, kūrybinius ir sėkmingus dešimtmečius.

Aldona Stempuzienė dėkojo komitetui, jos talkininkei Daliai Staniškienei, kuri, esant reikalui, pavaduoja Aldoną, suredaguojant ir pranešinė-jant programas, Onai Šileni-nei „Lietuvių kalbos“ redaktorėi, inž. George A. Priddy už techniškąją pagalbą transliacijose bei angliškųjų tekstų perdavimą. Nuširdi padėka pareikšta Dievo Motinos parapijos klebonui kun. Gediminui Kijauskui, SJ, už visokeriopą pagalbą ir talką, už puikias leidinio dovaną šios sukakties proga ir Nijolei Kersnauskaitėi jau 18 metų vedančiai

„Gyvenimo“ varpų“ religinę programą.

„Tėvynės garsai“ ryztingai ir viltingai žvelgia į 2000-sius su sumaniai tvarkomu finansiniu užnugariu, su talkininkais. Nors šios transliacijos per pusimtį metų buvo priverstos keisti net septynias stotis, bet talentingų bendradarbių ir redaktorių dėka, kaip rašytojo Vacio Kavaliūno, Mildos Lenkauskienės, dr. Henriko Brazaicio, dr. Danieliaus Degesio, Algio Rukšėno, dr. Jolitos Kavaliūnaitės, Zigmo Peckaus, Juozo Žilionio, Petro Maželio, Raimundo Kuduko ir eilės kitų, dar ir šiandien Clevelando lietuviškajam telkiniui gali duoti kiekvieną sekmadienį net trijų valandų lietuviško žodžio, dainos, muzikos ir tėvynės prisiminimų dovaną.

Minint šią sukaktį, gausūs klausytojai dėkingi programų vadovams. Aldonos darbai muzikoje vis tiek yra daug didesni ir ryškesni negu radijui, nors šia proga gan tyliai pro šiuos jos talentus praeina. Juozą ir Aldoną nuo pat 1949 metų lydėjo transliacijų rūpestiai, kurių buvo žymiai daugiau, negu džiaugsmo valandų. Juozui sunkiai susirgus, Aldona padėjo paruošti programas. Ir taip iš pagalbinių darbo Aldona atsiderė redaktorės, vadovės ir pranešėjos darbų centre bei atsakomybėje. Ir štai 1994 metais ji jau laimi Ohio Lietuvių gydytojų draugijos ir šiais metais LB Kultūros tarybos premiją. Ar reikia dar šaukesnio įrodymo, kad Aldona „Tėvynės garsus“ veda, kaip talentinga profesionalė įvertinta ir mūsų išeivijos kultūros darbuotojų?

Vacys Rociūnas

Lietuviško jaunimo auklėtojas

Šiemet JAV LB Kultūros taryba Juozui Masilioniui yra paskyrus Pedagogų premiją, kurios mecenatas yra dr. Jonas Adomavičius. Todel, manytum, kad verta ji plačiau visuomenei pristatyti.

J. Masilionis gimė 1914 m. kovo 4 d. Panevėžio aps., Pajuosčio-Kulbių dvare, Miežiškių parapijoje, bet augo Vareikių kaime, Subaciaus valsčiuje. Lietuvistas, pedagogas, istorikas, žurnalistas ir knygų autorius. 1925-1933 Vytauto Didžiojo un-te Kaune studijavo lietuvių literatūrą, kalbą ir pedagogiką. 1940 m. baigė Vilniaus universitetą. 1939-1944 Joniškio gimnazijos mokytojas. 1945-1949 mokytojas Jav. Regensburgo, Scheinfeldo ir Selingstado lietuviškose gimnazijose. 1949 m. gegužės mėnesį atvyko į JAV, į Čikagą.

1952-1953 m. direktoriaus B. Babrauskos buvo įtrauktas į

ta paruošti spaudai knyga, kurioje autorius bando suvesti į vieną veikalą PLB seimų ir apskritai PLB veiklos istorinę apžvalgą.

Kaip atidus skaitytojas tikrai pastebėjo, šiame straipsnyje nėra minima Nainio priešokupacinė pogrindžio veikla, ginkluotas pasipriešinimas prieš sovietus, perdem lietuviškos šeimos sukūrimas, mokslas, profesiniai pasiekimai, ar jo ilgų metų lietuviško visuomeninio darbo pagrindiniai momentai. Tai galėtų būti išryškinta ar jo plačioje biografijoje, ar gal kada ateityje, kai bus svarstoma, be šiųmetinių lituanistinės mokyklos ar mokytojo, muzikos, dailės, spaudos ir radijo, dar ir visuomeniškos veiklos premija.

Aleksas Vitkus

Čikagos aukštesniąją lituanistinę mokyklą (ČALM) mokytoju, kur išdirbo iki mokslo metų pabaigos. Nuo 1955 m. rudens ČALM mokytojas, nuo 1961 m. — direktorius. Nuo 1964 m. LB Čikagos apygardos Švietimo komisijos narys ir viena kadencija pirmininkas, 1965-1991 Švietimo tarybos narys. Kai Švietimo taryba nuo 1967 m. pradėjo organizuoti mokytojų studijų savaites Dainavoje (prie Manchester, Michigan), kasmet jose dalyvavo, skaitydamas paskaitas, dėstydamas jauni-mui lietuvių kalbą. Iš 23 savaitių, vykusių Dainavoje 1967-1991, trylikai vadovavo. Spaudoje bendradarbiauja nuo 1931 m. Pirmieji jo straipsniai ir korespondencijos parašė *Panevėžio Balse*, o 1932 m. gegužės mėn., 21-429 nr., išspausdinta „Meno kuopos“ istorija ir dabar tebeturi savo vertę.

Bendradarbiavo *Ateities spinduliuose*, *Ateityje*, *Vaire, Naujojoje Romuvoje*, *Saltinyje*, o Amerikoje bendradarbiauvo ir tebebendradarbiauja *Drauge*, *Laiškuose lietuviams*, *Laive*, *Lietuvių filatelistų draugijos Lietuva biuletenyje* (dabar žurnalas J. Ž.), *Pasaulio lietuviųje*. Temos labai įvairios: literatūra, kalba, pedagogika, lituanistinis švietimas, ČALM reikalai, visų mokytojų studijų savaitių aprašymai, kelionės, mažosios istorijos, filatelija.

Gana plati J. Masilionio vaga išarta — tai daugelio vadovėlių autorius. Anais, lageryje gyvenimo laikais, net rašomosios mašinėlės buvo labai reta prabanga. Be to, popieriaus irgi nebuvo galima gauti. Nei UNRRA, nei IRO švietimo reikalais iš pradžių

beveik nesirūpino. Kadangi tai neįėjo į jų numatytą užduotį. Stovyklų direktoriai ne vieną sykį pasakė, kad stovyklos be šoferių, virėjų, maisto dalintojų ir raštininkų negali apsieiti, tačiau be mokytojų ir dirigentų apsieiti! Ypač UNRRA vienintelį tikslą teturėjo — tai galimai greičiau žmones iš kilmės kraštus sugrąžinti. Tad reikėjo labai didelio užsispyrimo ne tik rašyti, bet ir bandyti vadovėlius ar knygas spausdinti.

J. Masilionis buvo vienas tų užsispyrėlių. Tokiu būdu 1946-1947 Scheinfeldė rotatorium buvo išspausdintos trys dalytės *Lietuvių literatūros* vadovėlio keliomis laidomis. 1959 ir 1960 išspausdino *Lietuvių literatūros* vadovėlio III ir IV dalis (aukštesniosios lituanistinės mokyklos 7 ir 8 kl.; I ir II dalis — 5 ir 6 kl.; III dalis — 7 ir 8 kl.; IV dalis — 9 ir 10 kl.). III dalies naują laidą išleido 1970, o IV dalį *Lietuvių literatūros* 7 vardu išleido 1977. Pakeitus literatūros programą, *Lietuvių literatūros* 5 vadovėlį parašė su V. Augulyte 1978 m., o *Lietuvių literatūros* 8 vadovėlį su V. Augulyte ir Rimu Černium 1977 m. Lietuvių kalbai mokyti 1965 išspausdinti jo parašyti *Lietuvių kalbos pratimai* (7 ir 8 kl.); sulaukė kelių laidų. 1985 m. buvo išleista jo parašyta *Lietuvių kalbos sintaksė*. Ši sintaksė, ypač rašantiesiems yra nepaprastai naudinga. Jis labai daug prisidėjo prie Richard Scarry *Meno žodyno* lietuviškosios dalies parengimo. Žodyno išėjo kelios laidos. Dar daugiau darbo buvo įdėta į latvių kalbos išvertiant ir su-lietuvinant Ligos Streipos vadovėlį *Easy Way to Latvian* ir *Easy Way to Lithuanian* 1990.

1963-1990 globojo 28 ČALM metraščius. Su redakcine komisija (A. Rukuiza, A. Vado-palas, P. Žilys) 1963 m. sure-

Bostono lituanistinės mokyklos šeima

Žodynas apibrėžia žodį „mokyklą“ kaip „mokymo įstaigą“, o „mokymas“ — „mokslą žinių, mokėjimo per-tvarkyti bendradarbių ir re-daktorių dėka, kaip rašytojo Vacio Kavaliūno, Mildos Lenkauskienės, dr. Henriko Brazaicio, dr. Danieliaus Degesio, Algio Rukšėno, dr. Jolitos Kavaliūnaitės, Zigmo Peckaus, Juozo Žilionio, Petro Maželio, Raimundo Kuduko ir eilės kitų, dar ir šiandien Clevelando lietuviškajam telkiniui gali duoti kiekvieną sekmadienį net trijų valandų lietuviško žodžio, dainos, muzikos ir tėvynės prisiminimų dovaną.

Minint šią sukaktį, gausūs klausytojai dėkingi programų vadovams. Aldonos darbai muzikoje vis tiek yra daug didesni ir ryškesni negu radijui, nors šia proga gan tyliai pro šiuos jos talentus praeina. Juozą ir Aldoną nuo pat 1949 metų lydėjo transliacijų rūpestiai, kurių buvo žymiai daugiau, negu džiaugsmo valandų. Juozui sunkiai susirgus, Aldona padėjo paruošti programas. Ir taip iš pagalbinių darbo Aldona atsiderė redaktorės, vadovės ir pranešėjos darbų centre bei atsakomybėje. Ir štai 1994 metais ji jau laimi Ohio Lietuvių gydytojų draugijos ir šiais metais LB Kultūros tarybos premiją. Ar reikia dar šaukesnio įrodymo, kad Aldona „Tėvynės garsus“ veda, kaip talentinga profesionalė įvertinta ir mūsų išeivijos kultūros darbuotojų?

Daiva Navickienė yra talentinga ir sumani direktorė. Ji išklauso kiekvieno pasiūlymą bei minčių. Tokiu būdu gimsta naujos idėjos ir nauja programa. Per jos šešiolikos metų kadenciją mokykla pasidarė įdomesnė, įvairesnė ir patrauklesnė. Šalia nustatytos lituanistinės programos, Bostono lituanistinė mokykla kasmet suorganizuoja stiprią papildomą programą, kuri dažniausiai vyksta mokyklos patalpose. Bent septyni nauji programos įvykiai buvo įvesti direktorės ir tėvų iniciatyva, o visa mokyklos šeima talkininkauja. Šitie įvykiai stiprina lietuviškas tradicijas, ugdo meilę lietuviškam žodžiui ir

degavo *Panevėžio monografiją*, kurioje yra 9 jo paties straipsniai. Atskiromis knygomis yra išėjusios dvi J. Masilionio parašytos istorijos: ČALM 25 m. istorija *Lietuvių šimtmečių klubas* 25 m. veiklos apžvalga, 1981. *Pasaulio lietuviųje* yra išspausdinta „Amerikos lietuvių mokytojų sąjungos 35 m. veiklos apžvalga (1985, nr. 4) ir „25 metų Mokytojų, tėvų ir jaunimo studijų savaitėms“ (1991, nr. 11).

Būdamas nuo 1986 m. Lietuvių istorijos dr-jos pirmininku, daug prisidėjo prie savo buvusio mokinio Tado Navicko *Alytaus* monografijos apipavidalinimo ir išleidimo. Taip pat didelėmis jo pastangomis buvo surasti spaudos draudimo laikais įėjusio *Varpo* komplektai ir 1989 m. penkiuose tomuose perspausdinti (paruošė J. Masilionis, J. A. Rackauskas, L. Kairys).

Nuo 1979 m. yra Pedagoginio lituanistikos instituto lektorius. Lietuvių Enciklopedija, XXXVI, 374-375, Bostonas, 1969. Reikia pasidžiaugti, kad Pedagogų premija yra paskirta tikrai nusipelnusiam kandidatui. Tenka tik palinkėti jam dar daug sveikų ir kūrybingų metų!

J. Žygas

palieka gilų įspūdį kiekvieno mokinio sampratoje. Taip pat jie įkvepia lietuviškos dvasios ir pasididžiavimą, kad lietuvių tauta bei jos vaikai yra įdomūs, skirtingi, kūrybingi.

Kiekvienais mokslo metais šie įvykiai pajavaina Bostono lituanistinės mokyklos standartinę mokymo programą. Ankstyvą rudenį yra lietuviškos knygos skaitymo maratonas, prieš šventes suruošama Kalėdų eglutė, prieš Gavėnią yra „blynų balius“, tada vyksta margučių ritinėjimas, gegužės pirmą šeštadienį būna motinų pagerbimas, o paskutinią mokslo metų šeštadienį vyksta visiems mokiniams karnavalas. Taip pat praelyje buvo ruošiami teatro festivaliai, bet per paskutinius dvejus metus filmuotos vaizdajuostės, kuriose vaidino visi mokyklos mokiniai.

Lietuviškos knygos skaitymo maratonas vyksta tris savaites. Direktorė kviečia visus mokinius prisidėti. Tikslas nėra laimėti pirmas vietas, bet skatinti meilę lietuviškam žodžiui, nes kiekviena skaityta valanda yra brangi. Tėveliai raginami skaityti savo vaikams, broliukams ir sesutėms, seneliams savo anūkams. Skaitytų būti pažymi, kiek minučių buvo skaityta ir maratono užbaigime visi mokiniai pagiriami už jų pastangas. Šiemet kiekvienas skaitytojas gavo po pieštuką, ant kurio išspausdinti žodžiai „mes skaitome“. Taip pat kiekvienos klasės trys daugiausia perskaitę mokiniai gauna pažymėjimus ir klase, kuri surenkia didžiausią minučių vidurkį, laimi maratono pirmą vietą. Po maratono užbaigimo išskilnių visi mokiniai pavaišinami, o klase, surinkusi daugiausia skaitymo minučių, atsisotia pirmą į eilę.

Pasiruošimas Kalėdų eglute prasideda jau lapkričio mėnesį. Direktorė parašo arba panaudoja trumpą, bet nuotaikingą ir jaukų vaidinimą kuris sujungia visos mokyklos mokinius. Tėveliai parodošios kostiumus ir dekoracijas, mokytojos išmoko mokinius, kurie repetuoja su mokyklos direktore pamokų metu. Vaidinimai visuomet yra įspūdingi ir sumaniai pristatyti, kartais jie net sukelia rimtesnių diskusijų apie iškeltas kalėdines mintis. Kiekvieno mokinio didžiausias džiaugsmas yra, kai po vaidinimo atvyksta visų laukiamas Kalėdų senelis su savo didžiuliais maišais, išdalina dideliems ir mažiems dovanėles.

Bostono lituanistinės mokyklos „blynų balius“ yra lietuviškas populiaraus Mardi Gras atitikmuo. Tą dieną mokiniai su mokytojų pagalba pasidaro kaukes ir prieš pietus susirenka salėje Užgavėnių eisenai. Šis įvykis ypač patraukia jaunesnių mokinių dėmesį. Dažnai atvyksta svečiai, kurie pristato Užgavėnių svarbą, tikslą ir papročius. Mokiniai išgirsta dainas ir stebi šokių. Tuo metu, kai mokiniai yra užimti, tėvelių komitetas prakaituoja mokyklos virtuvėje, kepdami šimtus blynų. Saldus blynų kvapas prasiskverbia pro mokyklos sienas ir greitai kiekvieno mokinio alks pradeda prašyti skanių blynų. Niekas negrįžta į klase išalkęs.

Viena populiariausių pramogų mokyklos mokiniams yra margučių ritinėjimas, kuris įvyksta Velykų švenčių metu.

(Nukelta į 3 psl.)

Bronius Nainys — Spaudos premijos laureatas

Kai sužinojau, kad Bronius Nainys yra išrinktas JAV LB Krašto valdybos Kultūros tarybos atgaivintoje tradicinės Premijų šventės spaudos kategorijos laureatu, apsidžiaugiau, bet nelabai nustebeu. Nors žinojau, kad yra dar keli stiprūs lietuviškos plunksnos darbuotojai, visiškai verti šios premijos, tikėjau, kad spaudos premijos komisija tinkamai įvertins ilgametį Nainio darbą lietuviškos spaudos baruose ir rās jį tikrai vertu tos veiklos bruozus.

Nainį pažįstu jau nuo pokaio laikų Vokietijoje, ir su dideliu susidomėjimu bei nuostaba esu stebėjęs jo nenuilstamą ilgų metų veiklą lietuviškoje spaudoje. Norėčiau paminėti tik kelis tos veiklos bruožus.

Nainys savo „spaudos karjerą“ pradėjo Vokietijos DP stovyklos sieniniu laikraščiu. Atvykęs į Ameriką jis tuoju pradėjo leisti *East Chicago*, *IN*, lietuvių telkinio biuletenį. Po to pradėjo rašinėti į *Draugą*, *Dirvą*, ir *Darbininką*. Neapsiejo be jo rašinių ir kitų kraštų spauda, pavyzdžiui, *Tėviškos Žiburiai*, *Nepriklausoma Lietuva*, *Europos Lietuvis* ir įvairūs kiti Australijos ar Pietų Amerikos lietuviški laikraščiai. Rašė įvairiausiomis temomis, bet labiausiai nagrinėjo lietuviybės išlaiky-

šiai politinius bei visuomeninius klausimus. Kurį laiką *Drauge* rašė ir vedamuosius.

Nuo 1975 iki 1998 m. Nainys redagavo mėnesinį žurnalą *Pasaulio lietuvių*. Netruko jam ilgai iš perimto biuletenio pobūdžio leidinuko žurnalą paversti tikrai įdomiu, populiariu ir plačiai skaitomu. 1983 metais jis suredaguavo didžiulį 333 psl. leidinį „*II Pasaulio lietuvių dienos*“. Kartu su dr. Tomu Remeikiu leido kasmetinius leidinius „*Violations of Human Rights in Soviet Occupied Lithuania*“. Pasiteiravus Nainio, jis prisipažino lietuviškoje išeivijos spaudoje parašęs gal netoli 2,000 straipsnių.

Po Lietuvos išlaisvinimo Nainys pradėjo rašyti ir į Lietuvos spaudą. Jo straipsnių teko matyti *Lietuvos Aido*, *XXI amžiuje*, *Apžvalgoje*, *Atgimime*, *Vorutoje* ir *Karde*. Pastaroju metu ir vėl dažniau gerimės jo įžvalgiais ir įdomiais straipsniais *Drauge*.

Nors dienos šviesos dar neišvydo, Nainys yra paruošęs spaudai per 25 metus *Pasaulio lietuviųje* rašytų vedamųjų straipsnių rinkinį, kuriuose jis gvildeno, nagrinėjo, kritikavo ar gyrė Pasaulio Lietuvių Bendruomenės veiklą, rūpesčius, reiškinius. Laukia leidojo ir dar viena Nainio beveik baig-

Leidiniai

Goethė lietuvių kalba

Alfonsas Tyruolis

Goethės poezijos vertimai į lietuvių kalbą pasirodė palyginti gana vėlai — XIX ir XX amžiaus savartoj. Neleido to darbo imtis nelemtos anų laikų sąlygos, ypač spaudos draudimas. Carinė Rusija yra didžiai atsakinga už kultūrinio lietuvių tautos vystymosi stabdymą.

Pirmieji Goethės poezijos vertimai į lietuvių kalbą buvo gan sporadiški, atsitiktiniai, niekas gal ir nedrįso to darbo imtis nuosekliai ar atsidėjęs. Apie Goethės prozos vertimus tada irgi turbūt mažai tebuvo net svajota. Bet būdinga, kad pirmiausia bandyta versti trumpesnius Goethės poezijos kurinėlus. Toks populiarus, bet itin sunkiai vertiamas eilėraštis „Keleivio naktinė daina“ („Šešta kalnai aukštieji“) buvo bandytas versti ne vieno, ano meto lietuvių poeto, žinoma, su gan menkokais vertimo rezultatais. Gal geram vertimui geriausiai buvo pasiruošęs Maironis, jau bendradarbiauęs *Aušroje* ir poetiškai išvertęs tokias eiles kaip A. Mickevičiaus „Vilija“, bet į poezijos vertimo darbą Maironis nebuvo per daug linkęs (kai nepriklausomybės metais jam buvo pasiūlyta versti Dantės *Dieviškąją komediją*, jis atsakė pasiteisindamas, kad eilėraščių parašyti lengviau negu verst). Lietuviams spaudą atgavus 1904 m., pasirodė daugiau Goethės poezijos vertimų į lietuvių kalbą. Ypač susidomėta Goethės baladėmis, kurių vieną kitą A. Jakšto redaguojamoje *Draugijoje* išvertęs paskelbė tada dar jaunas poetas M. Vaitkus, bet jis, berods, tuo daugiausia ir tesiribojo. Lietuvių tautai tolydžiu besirūpinant savo nepriklausomybės reikalais, nebuvo kada kiek arčiau priartėti prie pasaulinės literatūros kūrybinio šaltinio.

Pastoviau įsisiūbavus nepriklausomybės bangai, pradėta nuosekliau rūpintis Goethės kūrybos vertimais. Dar prieš šimtmetinę Goethės gimimo sukaktį ėmė daugiau rodytis jo poezijos vertimų į lietuvių kalbą. Pati sukaktis 1932 m. paskatino knygų leidimo bendrovę „Sakala“ Kaune išleisti nedidelę antologinio pobūdžio knygą *Goethe, gyvenimas ir rinktinė poezija*, kur šalia Goethės biografijos idėta keliolika jo eilėraščių bei ba

ladžių vertimų ir kelios ištraukos iš pirmosios *Fausto* dalies. Knyga pirmiausia buvo skiriama mokyklai, dėl to pridėtas pirmosios ir antrosios *Fausto* dalies turinys ir eilėraščių paaiškinimai. Be kitų, pažėrdami pluoštą kritiškų pastabų kaip pirmam, tos rūšies darbui, knygą recenzavo St. Vykintas *Lietuvos Aids*, A. Jakštas *Ryte*, J. Senkus *Židinys*. Sovietmečiu probėgom tos knygos vertimus kritiškai yra peržvelgę literatūros tyrinėtojas ir kritikas V. Kubilius savo knygoje *Lietuvių literatūra ir pasaulinės literatūros procesas* (1983 m.).

Iš Goethės prozos ir dramos kūrinių vertimų į lietuvių kalbą šimtmetinės gimimo sukakties proga minėtinas savo metu plačiai pasauly pagarsėjusio romano *Jaunojo Verterio kančios* vertimas. Šį darbą atliko P. Gaucys, jau tada žinomas vertėjas (sovietmečiu romaną antrąkart išvertė E. Vengrienė 1963 m.). Impresioniškai sentimentalus veiklas lietuvių jaunimą anuo metu mažiau tesujudino, negu jaunimą prieš daugiau kaip šimtą metų. Gal ir kova už laisvę buvo mažiau pergyvenama iš Goethės tragedijos *Egmontas*, kurį minėtai sukaktį į lietuvių kalbą išvertė J. Adamas ir K. Pieterekas. Po tos sukakties, Antrojo pasaulinio karo išvakarėse 1939 m., buvo išleistas Goethės hegizmetrais parašyto kūrinio *Hermanas ir Dorotėja* lietuviškas J. Žekevičiaus vertimas. Donelaičio hegizmetro pavyzdžiu verstas šis veiklas buvo ir lietuvių skaitytojo mėliu paskaitomas, nors kiek „patemptas“ lietuvinimas vertimui gal ir neišėjo į naudą, bet apskritai tai vienas geresniųjų anų meto Goethės vertimų į lietuvių kalbą.

XIX amžiui baigiantis ir tolydžio kylant lietuvių tautiniam ir dvasiniam sąmonėjimui, vienas kitas mūsų rašytojas bus susidomėjęs ir pačiu svarbiausiu Goethės kūriniu *Faustu*, kuriame keliama dvasinių konfliktų problema, ir ne tik tuo kūriniu, bet ir jo vertimu į lietuvių kalbą.

Bene pirmą kartą ištrauką iš Goethės *Fausto*, išverstą į lietuvių kalbą, Amerikoje leidžiamame *Lietuviškajame bal-se* (1888, Nr. 28) paskelbė tada Peterburge miškininkystę studijavęs P. Matulionis (1860-1932 m.), pasirašęs V. Bevardžio slapyvardžiu. Tai *Faustas miške*, kur pavaizduota *Fausto* nuotaika, jam pasitraukus į gamtą po sunkesnių pergyvenimų. Nėra tai koks nors poetinis vertimas, bet jame jaučiama palyginti visai pakenciamai perteikta originalo dvasia.

Apie Goethės *Fausto* vertimą į lietuvių kalbą, ypač žinant, kiek jau kaimyninių tautų turi to veikalo vertimų, imta rimčiau galvoti tik Lietu-

„Minjona“. Iš knygos *Goethe, Gyvenimas ir rinktinė poezija*.

Johann Wolfgang Goethe

Minjonos dainos

ŽINAI TU ŠALĮ, KUR CITRINOS ŽYDI?

Žinai tu šalį, kur citrinų žydi,
Kur lapuos aukso apelsinai švyti,
Kur glūdi mirtos, laurai saulien kelias
Ir duelia žydryne smagus vėjelis?
Sakyk, brangusis,
Gal tu tai žinai?
Norėčiau su tavim aš būt tenai!

Žinai tu namą, kur kolonos kelia
Jo stogą, kur šviesi svetainės salė,
Kur marmurinės statulos nušvito,
Lyg klaustų jos: Kas nuskriaudė mažytę
Sakyk, globėjau,
Gal tu tai žinai?
Norėčiau su tavim aš būt tenai!

Žinai tu kalną su taku padangėj,
Kur mulas migloje iš leto žengia?
Kur olose dražonai tūno,
Kur su srove uola nugriūna.
Sakyk, o tėve,
Gal tu tai žinai?
Tenlink mūs kelias! Eikime tenai!

TIK KAS ILGIS SUPRANTA

Tik kas ilgis supranta,
Kaip aš kenčiu!
Kaip vienatvė gyventa,
Skandžiai jaučiu.
Žvilgsnis tolumon skrenda
Rast tuo skrydžiu
Tą, kurs myli, supranta,
Kaip čia liūdžiu.
Ir širdis man neranda
Rimties — kenčiu.
Tik kas ilgis supranta,
Ką aš jaučiu.

Vertė Alfonsas Tyruolis

vos nepriklausomybės metais. Buvo sumanyta versti tą veiklą proza, kaip ir Dantės *Dieviškąją komediją*, bet iš to, žinoma, nieko gero negalėjo išeiti. Mokyklos reikalui, tiesa, kai kurie vertėjai yra davę proza išverstą *Fausto* fragmentų. Kalbininkas J. Talmantas tokias ištraukas vertė gana sklandžiai, bet be to įspūdžio, kurį jauti rimu ir ritmu disciplinuotą poeziją skaitant.

Minėtoji šimtmetinė Goethės sukaktis bus paskatinusi vilnietį literatą A. Valaitį (1890-1946 m.) imtis *Fausto* vertimo į lietuvių kalbą. Knygą išleido Švietimo ministerija 1934 m. Buvo išverstas ir išleista tik pirmoji *Fausto* dalis. Šis vertimas irgi pirmiausia buvo skirtas mokykloms. Dėl

to ir užteko mokiniui, kuriam klasikinės veiklas neprieinamas dėl svetimos kalbos, bet originalo poetinio žodžio svorį čia menkai tepajuntame. Savo darbui palengvinti vertėjas gana dažnai naudojosi netobulais rimais.

Nors šio vertimo teigiama savybė laikytume jo paprastumą, išreikštą dažniausiai kasdieniškesniais žodžiais, bet dėl to kaip tik nukencia poetinis originalo svoris. Ir nors vertimo kalba yra palyginti pakenciamai gera, bet kai kurių žodžių tarminis trumpinimas neprisideda prie poetinės kalbos pagerinimo, priešingai — ją daro tik kasdieniškesnę. Knygos redaktorius L. Gira dėliojo kirtius, bet ritmiką paliko neištaisytą.

Teigiamai reikia vertinti prie šio vertimo pridėtus tekstus paaiškinimus bei komentarus: be jų būtų sunku susigaudyti tamsesnėse bei uždresnėse originalo vietose.

Kad ir koks būtų šis *Fausto* vertimas, jis savo metu atliko tam tikrą pionierišką misiją — nors ir be didesnės poetinės vertės, bent kiek supažindino lietuviškąjį mokslo jaunimą su klasikinės literatūros kūriniu.

Gana entuziastingai buvo sutikta A. Churgino į lietuvių kalbą išverstas „Vagos“ leidyklos Vilniuje 1960 m. išleista Goethės *Fausto* pirmoji dalis. Vertėjas, išleides per 10 savo poezijos rinkinių, vertimo darbui buvo ne tik pasiruošęs — po studijų Kauno, Paryžiaus ir Grenoblio universitetuose — bet jau turėjo ir gerą vertimo praktiką. Buvo išmokęs keletą kalbų taip, kad galėjo versti iš originalo. Pradedant pirmaisiais pokario metais, jis išvertė apie 30 pasaulinės literatūros veiklų.

Versti Goethės *Faustą* A. Churginas ėmėsi po to, kai jau buvo išvertęs kelias Šekspyro dramas bei tragedijas, pradedant *Hamletu* ir baigiant *Richardu III*. Antrosios *Fausto* dalies vertimas kartu su pirmąja dalimi irgi „Vagos“ leidyklos buvo išleistas 1976 m.

A. Churgino verstas Goethės *Faustas* — poezijos vertėjo profesionalo darbas. Vertimas skaitomas lengvai, sakiniai sklandūs, taisyklingi, kirtiavimas be priekaištų. Vertime apstu elegancijos ir šmaikštumo. Ypatinai tobuli rimai, nors pedų skaičius ne kartą keičiamas ir ne kartą tenka prailginti originalo eilutę dėl kalbinių skirtumų. Rimų tobulumas betgi kelia įtarimą, ar tuo būdu nepažeidžiamas originalo tikslumas. Vertėjas tai buvo numatęs ir savo autobiografijoje sakė, kad „pasirinktąjį poetinį kūrinių galima tik atkurti savo kalba“. A. Churginas bus pasekęs rusų poetą ir vertėją S. Maršaką, kuris laisvai atkurdamas („atpasakodamas“) išvertė Šekspyro soneus. Vertime svarbus atkūrimas, bet tik ne prikūrimas savais žodžiais. Kad galimas tobulas atkūrimas, rodo amerikiečių poeto R. Taylor į anglų kalbą išverstas Goethės *Faustas*. Šis vertimas kai kurių kritikų laikomas kone lygus su originalu. To vertimo paslaptis glūdi ne tik vertėjo talente, bet ir kalbų giminigume, apie kurį savo autobiografijoje buvo užsiminęs ir A. Churginas: anglų kalbos vieniškiemieniai žodžiai žymiai trumpesni už lietuviškus.

Be to, Goethės *Faustą* versti dėl formų įvairumo sunkiau, negu A. Mickevičiaus *Poną Tadą* ar Dantės *Dieviškąją komediją*, kur pentametrai ir tercinos plaukia ramia, vieno epinio kūrinio srove. A. Churginas *Faustą* versdamas

yra daug kur pasinaudojęs prikūrimu, kai į pagundą ne kartą veda rimas.

Šiame vertime taipgi pasigendama paaiškinimų. Nors ir kaip žaviai ir šauniai skamba lietuviškai išverstos *Fausto* ksenijos, bet be paaiškinimo nesuprasi, apie ką ten kalbama. Taipgi nesuprasi, kodėl „Prologe danguje“ saulė „aidi“ arba „dunda“. Kai kuriuos sunkiau išverčiamus žodžius ar terminus vertėjas aprašė arba visai praleido. Gal tik nedaugeliui skaitytojų bus aišku, kodėl vertėjas simbolinės Negandos mirtį pavadino „tylia sese“. Kaip žinia, šv. Pranciškus „Saulės giesmėje“ mirtį sveikino kaip „sese“ („suora nostra morte corporale“).

Goethės *Fauste* yra nemaža religinio elemento. Nors vertėjas šį veiklą versdamas buvo gerai literatūriškai ir kalbiškai apsiginklavęs, ne pro šalį būtų buvę susipažinti ir su religinį elementą nagrinėjančiais K. Burdacho, E. Franzo, F. Melzerio raštais.

Nepaisant čia paminėtų vertimo trūkumų, A. Churgino į

lietuvių kalbą išverstas Goethės *Faustas* yra tikrai didelis darbas. Sunku tikėtis, kad veikiai atsirastų Goethės *Fausto* vertėjas į lietuvių kalbą, sugebąs šį veiklą išvesti ne tik Taylor pavyzdžiu, bet ir A. Churgino pasišventimu.

1986 m. Vilniuje buvo išleista A. Gailiaus sudaryta Goethės rinktinės poezijos antologija. Joje randame 91 į lietuvių kalbą išverstą Goethės eilėraščių, taipgi *Romos elegijas* ir *Vaharų Rytų divano* 6 (iš 12) knygas. Tą darbą atliko 7 vertėjai. Goethės poezija čia išversta daugiausia pagal aprašomąjį ar atpasakojamąjį metodą. Dėl to vietom gerokai nukrypstant nuo originalo, tampancio kone vertėjo kūryba, ypač vertiant rimuotą tekstą. Tokio vertimo vertė priklauso ir nuo vertėjo poetiškai priklauso ir nuo vertėjo poetinio sugebėjimo. Jo būta nevienodo lygio šiuose vertimuose. Bet apskritai Goethės „Poezija“ yra gana vertinga įnašas į klasikinės pasaulio literatūros vertimų lobyną lietuvių kalba.

Lituanistinė mokykla Bostone

Atkelta iš 2 psl.

Mokiniai tą dieną atsineša pintinėles su išmargintais kiaušiniiais. Pamokų metu tėvų komitetas paruošia ratus ir lovelius. Tuojau po pamokų mokiniai suskirstomi į keturias amžiaus grupes. Jie aplink susėda ratu ir iš eilės bando savo laimę. Jaunesni mokiniai pasitiki laime, o vyresni apsarsto matematiškai prieš nutariant, kurį margutį nutaikyti. Tie, kurie daugiausia margučių surenka, laimi. Net dvylika laimingų mokinių parsineša namo po spalvingą vėlykinį krepšį, pilną visokių gėrybių.

Motina yra ypač svarbi lietuvių tautai. Lietuviai turi glaudų ryšį su Dievo Motina ir motina žeme. Taip pat yra motina raudotoja, motina visų mylėtoja ir visų mylima. Norėdama pagerbti visas mamytes, direktorė Daiva Navickienė suruošia jom popietę, kuri arčiau sutampa su Motinos dienos švente Lietuvoje, negu čia Amerikoje. Tą dieną mokyklos mokytojos sunėša maisto ir visą valandą prieš pietus svečiai kviečiami aplankyti klases. Po to prie puošėtų stalų salėje susėda mamos ir močiutės, tetos ir draugės. Kiekvienais metais mokiniai sukuria iš spalvoto popieriaus kūrybingas gyletes arba suvarsto karolėlių sagutes ir įteikia savo mamytėms ar močiutėms. Nėra reta matyti mamytę ar močiutę, kurią puoštu net keturios sagutės arba gėlyčių puokštės. Vieni mokiniai padeklamuoja eilėraščius, kiti padainuoja dainas, dar kiti skambina pianinu ar groja instrumentu. Ši popietė sudaro ypač smagią progą visiems pabendrauti prie vieno stalo.

Be abėjo, visi mokiniai laukia vasaros atostogų. Jau seniai buvo pastebėta, kad sunku mokyti paskutinę dieną, tad direktorė, mokytojos ir tėvai nutarė sutrumpinti pamokas suruošiant mokiniams karnavalą. Malonu, kai diena yra sauleta, nes viskas vyksta lauke. Tėvų komitetas kepa maistą, o mokytojos ir tėvai praveda užsiėmimus, žaidimus. Vyresni mokiniai padeda užimti mažesnius ir karnavalą užsibaigia ledais.

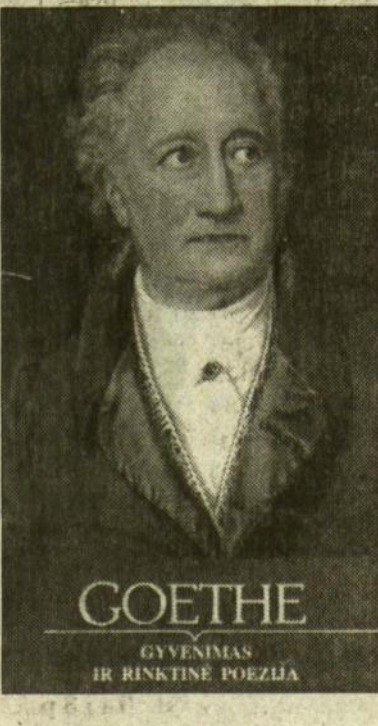
Dar neseniai kiekvieną rudį buvo suruošiamas teatro festivalis. Kiekviena klasė keletas savaites ruošdavosi komiškai vaidinimeliui, kurį pa-

rodydavo visai mokyklai. Čia visos klasės turėjo progą scenoje pamatyti jaunesnius ir vyresnius mokinius. Kostiumai ir dekoracijos visuomet buvo kuklios ir nekomplikotos. Dėmesys krisdavo tikiai ant mokinių vaidintojų. Tačiau prieš trejus metus, direktorė D. Navickienė nutarė pabandyti kažką nauja. Pirmais metais visa mokykla prisidėjo prie pastatymo „Juikio Pukio“, kuris buvo nufilmuotas, vaizdajuostė pagaminta ir rodoma mokslo metų užbaigime. Taip pat vaizdajuostėje mokyklos direktorė pristatė visų klasių mokinius ir jų mokytojas. „Juikio Pukio“ filmavimas vyko pamokų metu ir buvo sėkmingas tuo, kad jaunesni mokiniai vaidino, o vyresni skaitė tekstą. Antrais metais buvo nufilmuotas „Skraidantis Parsiukas“. Šią vaizdajuostę taip pat buvo galima užsisakyti mokslo metų užbaigimo progą.

Prieš baigiant, reikėtų dar paminėti, kokią svarbą turi mūsų mokyklos pietų pertraukos. Visi taip įvertina šį laisvą pusvalandį, kad po pietų vaikiai raginami palakstyti šviežiam ore. Tam tikslui yra tėvas būdotojas, kuris saugo aikštę. Pertraukos svarbios, nes jų metu visi mokiniai sportuoja kartu. Vyresni berniukai priima jaunesnius į futbolą ar krepšinio žaidimus, o vyresnės mergaitės užima mažesnes mergytes prie įvairių sviedinių ar virvių žaidimų. Tokiu būdu mokykla tampa viena didele šeima. Šitos draugystės lydi mokinius daugel metų ir jungia juos kartu kitoje lietuviškoje veikloje.

Bostono lituanistinė mokykla stipriai gyvoja ir šiemet švenčia savo 50-tąjį jubiliejų. Mokykla sparčiai auga. Šiemet yra daugiau maziukų lopšelyje ir darželyje negu bet kada mokyklos istorijoje. Vi-soje mokykloje, nuo lopšelio ligi 10-to skyriaus, yra užsiregistravę 86 mokiniai. Nors mes liūdime, kad mūsų direktorė ateinančiais mokslo metais perleis vadovavimo vėdeles kitam asmeniui, džiaugiamės, kad ji palieka mokyklą stiprią, gyvą, turtingą įnašą lietuviško jaunimo gyvenime. Mes džiaugiamės savo mokykla ir esame dėkingi, kai lietuviška visuomenė ją po-tyviai ir atitinkamai įvertina.

Marija Eivatė-Hauser

GOETHE

GYVENIMAS IR RINKTINĖ POEZIJA

Joana Valaitienė. „Pirmoji šalna“. Mišri technika. 1998.

Dail. Joanos Valaitienės akvarelės paroda

Dail. Joanos Valaitienės paroda buvo atidaryta spalio 30 d. Lietuvių dailės muziejuje, Lemonte. Tai pirmoji šios dailininkės personalinė paroda, kurioje eksponuota 58 akvarelės. Šiai parodai dailininkė ruošėsi ilgai ir kruopščiai. Iš prigimties ji visada turėjo polinkį į meną, bet pastaraisiais metais jam pasižventė išskirtinai — mokėsi tapybos pas meno kritiką Richelieu, dvejus metus studijavo akvarelės techniką DuPage kolegijoje. 1987 m. pradėjo dalyvauti grupinėse parodose amerikiečių bibliotekose ir Čiurlionio galerijoje, Čikagoje. Ši paroda, jos pačios žodžiais tariant, yra eksperimentinė. Po ilgo bandymų tarpsnio dailininkė subrandino seriją akvarelės darbų, kurie, tarsi diplominis darbas, suteikia jai brandos diplomą ir atidaro vartus į platesnį meno pasaulį. Šioje parodoje dail. Valaitienė pasitelkė savo pamėgtą akvarelę ir eksperimentuodama jungia ją su akvarelės neįprastomis mišrios technikos priemonėmis, kurios leidžia jai pasinerti į naujų kelių ieškojimo galimybes. Grynoji akvarelė pati viena šios kūrėjos poreikių nepatenkino. Ir tai paaiškėja, vos įžengus į parodos salę. I akvarelę mes įpratę žiūrėti, kaip į švelnių, skaidrių, beveik permatomų spalvų darbą. Valaitienės paveiksai visai kitoki. Iš pirmo žvilgsnio nepasakysi, kad tai akvarelės. Atspalviai sodrus, tiršti, labiau panašūs į akrilų ar aliejinės tapybos koloritą. Dailininkės noras eksperimentuoti paskatino ją pasivaikščioti po mišrios technikos labirintus, kuriuose vandeniniai dažai tapo sulieti su rašalais, sausais popieriais pamerktas skystose, pasi-

duota koliazinės technikos pagundoms. Iš karto atsivėrė gana neįprastas grynai akvarelė kelias, nuvedęs dailininkę į dar iki galo neišbandytus dailės plotus. Joanos darbai padvelkia drąsiai ir nuosirdžiu originalumu, kurio plėtotei atviri visi horizontai.

Autentiškas nuosirdumas pasireiškia ir tematikoje, kuri beveik ištiesai vaizduoja gamtą bei jos fragmentuotus motyvus. Dailininkė nedviprasmiškai pasisako už gamtos saugą. Jai skaudu stebėti gamtos niokojimą, darkymą, neapdairų nuostabiosios floros ir faunos traktavimą. Todėl Joanos augalų, šakelių, žiedų bei tankumynų vaizdiniai persunkti gyvybės troškulių, panašiai kaip ir jos paveikslų popieriaus masė, nebeįstengia paslėpti išiliedinusių pirmųjų skiedinių bei sodrių rašalų pėdsakų.

Belieka pasveikinti mūsų naująją dailininkę su šios parodos sekme ir palinkėti jai geros kloties ateityje.

Algimantas Kezys

Joana Valaitienė. „Sapnas“. Mišri technika. 1997.

Hamiltono „Aukuras“ Detroite

Spalio 23 dienos popietę rinkosi žmonės į Detroito priemiestyje esantį Dievo Apaizdos parapijos kultūrinį centrą pietums. Maloniai nuteikė jaukiu restoranu virtusi sventainė, kur pirmieji svečiai jau vaišinosi kugeliu, vynu ir pyragaičiais. Artėjant šeštai valandai, t.y. programos rimtajai daliai salėje, pradėjo rinktis daugiau publikos.

Kairėje salės pusėje įdomi, meniškai sutvarkyta aktorės režisierės Zuzanos Arlauskaitės Mikšienės 20 metų sceninio darbo parodėlė. Tai nuotraukos iš jos statytų veikalų, laikraščių iškarpos, žurnalai, teatro festivalio leidiniai, knygos, pažymėjimai ir t.t. Šis vakaras skirtas jos darbų kraitį pravedinti, ją prisiminti. Hamiltono „Aukuro“ pasirinktas rašytojo Vytauto Alanto veikalas „Šiapus už dangos“ buvo pats tinkamiausias Zuzanos Arlauskaitės Mikšienės prisiminimo vakarui. Vytautas Alantas tą veikalą parašė jos prašomas ir buvo vaidintas Detroito Dramos mėgėjų sambūrio 1957 m.

Prieš spektaklį šias eilutes rašančiai teko maloni pareiga pakalbėti apie aktorę-režisierę Zuzaną Arlauskaitę-Mikšienę ir jos didelį kultūrinį įnašą Detroite besikuriančių pokario lietuvių gyvenime. Po to „Aukuras“ uždegė scenos meno ugnelę. Publikos „sušildyti“ nereikėjo. Atrodo, buvome išsilgę lietuviško teatro, tad kiekvienas šmaikštus žodis juoku nuaidėjo ir salėje. Veikalas galėtų tiktai „mūilo ope-

rai“. Pagrindinio veikėjo rašytojo užduotis — parašyti komediją. Rašytojas, režisierės prikalbintas, ima intrigomis „šokdinti“ savo draugus busimam veikalui. Netikėtai ir jis pats su žmona įtraukiami į „partnerių pasimainymo“ sukūrį. Įsimačius uošvei, susidaro situacijos su nelauktais pasekmėmis.

Rašytojo Mato Žvynakio vaidmenį atliko Algirdas Kynas. Jis beveik ištiesai buvo scenoje ir gerai įsigyveno į savo charakterį, net ir neveikimo momentais. Ypač gerai atrodė paskutiniame veiksmo, kada jau žinojo, kad situacija vien tik jo rankose: veikalas rašomas ir matyti laiminga pabaiga. Vida-Maria Kalvaitienė, inoringos, užsigaunančios, pavyduolės, rašytojo žmonos rolę atliko pasigėrėtinai. Jai reikėjo scenoje ir šokti, ir sportuoti, greitai atleisti, greitai supyksti — tie jausmų kaitos perėjimai buvo įtikinami. Dailininką Joną Kaulakį vaidino Vytautas Stukys. Iš veikalo ne visai aišku, ar jis buvo tik mergišius, ar tikrai ieškojo įkvėpimo naujiems kūriniais. Kartkartėmis jis buvo besipui-kuojas menininkas, kartais — bails, o veikalo atomazgoje — besiblašantis tarp dviejų moterų meilės. Savo vaidmeniu sudarė daug juokingų scenų. Dailininko žmona Alė — Danutė Kudabaitė sugebėjo subtiliai, kartais ir be žodžių daug pasakyti. Aiškiai matė-

me, kada jos žvilgsniai glostė ir kada dūrė peiliu. Koketuo-dama ir viliodama, mokėjo taip žavingai juoktis, kad ne-jučia nuo pirmajaus veiksmo plano akys kryo į ją, esančią antrajame. Profesorius Jurgis Švilpa vaidino Vytautas Teseckas. Iš pradžių atrodė, kad tai rolei jis lyg ir netiko, bet iš tikrųjų, pagal veikalą, toks ir turėjo būti. Jis užkietėjęs viengungis, „gerai“ pažįstas moteris, norintis flirtuoti, bet nenorintis įsipareigoti. Savo draugo rašytojo įviliotą į pinkles, į visokius nesusipratimus, pagaliau nejučiomis buvo įveltas į vedybų tinklą. Režisierė Grina buvo Alina Žilvytienė. Originaliame veikale ši rolė skirta vyrui, bet nei vaidmuo, nei veiklas ne kiek nenukentėjo dėl pakeitimo. Pirmuose veiksmuose ji buvo tik rašytojo kurstytoja, ragintoja rašyti veikalą. Kada jau buvo aiški veikalo atomazga, pajutome lyg kokį trukumą, bet jos monologas, meistriškai atliktas, suvedė viską į reikšmingą pabaigą.

Vidos motiną, rašytojo uošvę Oną Rogienę, vaidino Elena Dauguvietytė-Kudabienė. Šią veteraną aktorę esame matę daug kartų: scenoje, televizijos reklamose, filmuose. Vien savo pasirodymu sugebanti užburti žiūrovą. Matėme, kad jai buvo sunku judėti scenoje, nes atvažiavo sirgdama, bet profesionalė aktorė neleido žiūrovams suabejoti, kad kaip tik taip ir turėjo būti. Jos menkiausias judesys ar veido išraiška buvo taip įkalbinga, kad galėjai nujauti, ką ji galvojo. Nepasisekus susieduoti su senberniu Švilpa, jai pakako nusiimti senos mados koketėšką skrybėlę, pamaldžiai užsigauti skara ir buvo aišku, kad ji pakeliui į vienuolyną.

Koks reikšmingas, ypač komedijoje, tikslus veiksmų sinchronizavimas. Elena Dauguvietytė-Kudabienė tą išna-

doja be priekaištų. Tai tikra teatroholikė, kuri be scenos dulkių turbūt negalėtų gyventi.

Be abejo, nemaža darbo įdėta „Aukuro“ administratorės Reginos Chromanskytės ir režisierės padėjėjų — Danutės Kudabaitės ir Elenos Kairienės.

Pasibaigus vaidinimui buvo išreikštos padėkos ir įteiktos gelės Elenai Dauguvietytei-Kudabienėi, atvedusiai Hamiltono „Aukurą“ iki 50-ties metų jubiliejaus. Rengejų, Detroito apylinkės Lietuvių Bendruomenės vardu, Birutė Sverienė padėkojo režisieriui, „Aukurui“ ir aktoriams. Elena Kudabienė jautriu žodžiu prisiminė Zuzaną Arlauskaitę-Mikšienę, jos dukrą Nijolę Ward-Cerekiene ir prisipažino, kad važiavo, nepaisydama negalavimų, nes norėjo pagerbti savo brangią teatro draugę.

Trumpai pasivažiavę, aukuriečiai išsiruose kelionei, nes namuose laukė kitos dienos įsipareigojimai.

Danutė Jankienė

* Vilnius. Rugsėjo 12 d. pirmą kartą Vilniaus Pilaitės šv. Juozapo parapija taip iškilmingai šventė Marijos Gimimo atleidus. Tą dieną buvo minimas parapijos klebono Kęstučio Ralio 10-ties metų kunigystės jubiliejus. Ta proga M. Mažvydo vidurinės mokyklos koplyčioje lietuvių ir lenkų kalbomis šv. Mišias, į kurias prisirinko gausus būrys parapijiečių, aukėjo pats jubiliasas klebonas K. Ralys, Naujosios Akmenės vikaras Arvydas Mačiulis ir Gargždų vikaras Pranas Bartasūnas. Klebono R. Ralio kunigystės dešimtmečio proga buvo perskaitytas Šventojo Tėvo palaiminimas. Šventę vainikavo J. Leitaits „Ave, Marija“, lydimas baletu artistės V. Tarasovos išraiškingo šokio.

Veidas ovale laimino renginį

Virginija Kochanskytė.

Butų nesmagu, nepaminėjus to, ką regėjau ir girdėjau Vinco Kudirkos 100-ųjų mirties metinių nūnėjime Los Angeles, Šv. Kazimiero parapijos salėje, spalio 24 d., sekmadienį. Dar nesmagiau, jei neištarčiau Dramos sambūriui, organizavusiam šį renginį, juolab jį režisavusiam Amandui Ragauskui tvirtu lietuviško priežodžio: „Darbas meistrą giria“.

Svarbiausia — renginys nebuvo nuobodus ir nepailgo. O dar ypatinga atrakcija! — Vinco Kudirkos satyrą „Tiltas“, eiles ir publicistikos ištraukas su aktorišku įgūdžiu iš atminties skaitė Lietuvos scenos zvaigždė Virginija Kochanskytė. Neseniai esame girdę nuostabią solistę Virginiją Bruožytę, o štai dabar —

graziabalsę sakinių interpretatorę Virginiją Kochanskytę. Šis vardas mano likimui ir anksčiau yra suteikęs brangų turinį. Bet tai jau kita opera.

Vien apie V. Kochanskytės išvaizdą — spindinčią antikiniu rūbo ir vešlių plaukų sidabru, judesius bei žvilgsnių darnia plastika — galima būtų pripykinti aibę pakilių sakinių. Kazokas velniukštis kursto tai daryti. Bet reikia valdytis. Juk čia gi rašau ne apie kokią modeliutoją, bet apie dvasingą moterį, taip tampriai šiltai surišusią klausytojus su tuo nepaprastu XIX amžiaus pabaigos lietuvių dr. Vincu Kudirka — mūsų tautos atgimimo žadintoju.

V. Kochanskytės recitalyje Kudirkos asmuo atsiskleidė visomis kūrybos ir būdo spalvomis: idėjų, tūzmo, sąmojo... Matant jo taurų veidą ovale, pakabintame scenoje virš didžiulės gėlių puošės, atrodė, kad jo dvasia irgi klausosi skaitovės žodžių.

Suprantama, tokio pobūdžio minėjimui būtinas ir akademinis balsas. Jis buvo skirtas viešniai dr. Irenai Slavinskaitėi, pirmoje dalyje klausytojus supažindinusiai su Kudirkos gyvenimo būdingiausiais bruožais ir jo minčių bei veiklos reikšme Lietuvai. Profesorė skaitė aiškiai gražia lietuvių kalba, žinia, vietomis pareikalaujanti didesnio atidumo, nes akademinė sintaksė visad taiko į svaresnį mąstymą.

Dr. Irena Slavinskaitė

Renginio formatas buvo simetriškai paprastas, tuo ir įtaigus, pagrįstas pačiais pagrindiniais Vinco Kudirkos puoselėjais meno žanrais: poezija ir muzika. Štai eilėrašcio „Varpas“ posmus, pasikeisdami su oria ramybe, deklamavo vaikučiai Liana Banzilytė ir Andrius Mikuckis. Į paskutinį posmą, vidury atsistojęs, įjungė ir Amandas Ragauskas. Po to Amanda Ragauskaitė kanklėmis gražiai paskambino harmonizuotą liaudies dainą. Prisidėjo smuikininkė Dana Hriškevičienė su santūriai virpančia melodinga emocija. Kad ir Kudirkos sukomponuotame valse „Varpelis“. Pabaigoje abi muzikantės atliko visad mielą „Ant kalno karklai siūbavo“. Jutau, kad „karklų“ melodijai trokšta pritarti visa salė. Deja, niekas neišdriso pradėti. Bet V. Kudirkos sukurta himnų giedojimo vis!

Ką dar turėčiau pridurti? Ogi tai, kad didžiai vertinu programos lankstinuką, informuojantį ne tik apie eigą, bet ir apie abi viešias su jų nuotraukomis. Yra ir svarbesnės Vinco Kudirkos gyvenimo datos. Čia sužinai, kokio plataus masto lituanistė yra Irena Slavinskaitė. Skaitai ir Virginijos Kochanskytės pasakymą apie savo įsitikinimus ir aktorišką darbą: „Tai savotiškas, nepaprastas dvasinis suokalbis, bendro atsivėrimo su žiūrovais džiaugsmas“.

Pranas Visvydas

Elena Dauguvietytė-Kudabienė ir Algirdas Kynas „Aukuro“ pastatytoje V. Alanto komedijoje Šiapus už dangos, Detroite š.m. spalio 23 d.

V. Alanto komedija Šiapus už dangos Detroite. Iš kairės: Vytautas Stukys, Danutė Kudabaitė, Maria Kalvaitienė, Vytautas Teseckas, Elena Dauguvietytė-Kudabienė.